

Sygnatura akt II Ca 1316/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grzegorz Buła (sprawozdawca)
Sędziowie:	SO Joanna Czernecka SO Katarzyna Oleksiak

Protokolant: starszy protokolant sądowy P. F.

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2017 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. A. i J. A.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o nakazanie i zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Chrzanowie

z dnia 6 kwietnia 2017 r., sygnatura akt I C 506/16

I. prostuje oczywistą niedokładność zaistniałą w punkcie 1 zaskarżonego wyroku, w ten sposób, iż zastępuje błędne sformułowanie „gazociągu niskiego ciśnienia, stalowego o średnicy 100 cm” określeniem prawidłowym „gazociągu niskiego ciśnienia, stalowego dn 100”;

II. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, iż nakazuje usunięcie gazociągu szczegółowo wskazanego w tym punkcie w terminie 4 (czterech) miesięcy od dnia prawomocności niniejszego wyroku;

III. oddala apelację w pozostałym zakresie.

SSO Joanna Czernecka SSO Grzegorz Buła SSO Katarzyna Oleksiak

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 18 grudnia 2017 roku

Powodowie B. A. i J. A. wniesli o nakazanie (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. usunięcia z nieruchomości składającej się z działki numer (...) położonej w T. przy ulicy (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta (...), rurociągu gazowego, w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się wyroku, a w razie zwłoki w wykonaniu czynności – upoważnienia powodów do wykonania czynności na koszt strony pozwanej oraz o zasądzenie

kwoty 7.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa, tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w sposób opisany powyżej przez okres 10 lat tj. od 15 marca 2006 roku do 15 marca 2016 roku.

Powodowie podali, że są właścicielami opisanej w żądaniu pozwu nieruchomości, jednak nigdy nie wyrażali zgody na posadowienie na niej gazociągu. Nie mieli nawet wiedzy o jego przebiegu, aż do 2013 roku, kiedy otrzymali pismo pracownika firmy projektowej, działającej na zlecenie strony pozwanej, odnośnie planowanego wyłączenia z eksploatacji znajdującego się na ich nieruchomości gazociągu.

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. Strona pozwana przyznała okoliczność, iż przez działkę powodów przebiega fragment podziemnego gazociągu niskiego ciśnienia stalowego o średnicy 100 cm, dołączając do pozwu mapę z jego lokalizacją. Strona pozwana nie podniosła, aby miała jakikolwiek tytuł prawny do posadowienia przedmiotowego gazociągu na działce powodów oraz korzystania w tym zakresie z nieruchomości. Wskazała, że inwestorem gazociągu była Powszechna Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko – Własnościowa. Gazociąg został wybudowany w 1986 roku i przekazany do eksploatacji przedsiębiorstwu przesyłowemu w dniu 21 października 1986 roku. W ocenie strony pozwanej żądanie usunięcia gazociągu jest nadużyciem prawa, które w myśl art. 5 k.c. nie korzysta z ochrony. Sporny gazociąg stanowi bowiem fragment sieci gazowej zasilającej tzw. Osiedle (...) (około 32 budynki). Strona pozwana podniosła również zarzut przedawnienia roszczenia o zapłatę oraz wskazała, że powodowie rażąco zawyżyli żądanie w zakresie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie.

Wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2017 roku Sąd Rejonowy w Chrzanowie nakazał stronie pozwanej (...) spółce z o. o. w W. usunięcie z nieruchomości składającej się z działki (...) w T., objętej księgą wieczystą nr (...), stanowiącej współwłasność na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej B. A. i A. A., usytuowanego tam gazociągu niskiego ciśnienia stalowego o średnicy 100 cm w terminie miesiąca od uprawomocnienia się wyroku (pkt 1); 2. zasądził od strony pozwanej łącznie na rzecz powodów kwotę 1180 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 marca 2016 r. do dnia zapłaty (pkt 2); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 3); zasądził od powodów na rzecz strony pozwanej kwoty po 826,05 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 4).

Sąd Rejonowy ustalił, że B. A. i J. A. na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej od 1998 roku są właścicielami nieruchomości położonej w T. przy ulicy (...), składającej się z działki numer (...). Zamierzają oni sprzedać nieruchomość. Jeden z potencjalnych kupców zrezygnował, z jej nabycia, powołując się na lokalizację gazociągu.

W 1986 roku przez tę nieruchomość przeprowadzona została podziemna sieć gazociągowa tj. rurociąg stalowy niskiego ciśnienia o średnicy 100 cm. Gazociąg ten przebiega wzdłuż północnej jej granicy na całej długości tj. około 22 metrów. Gazociąg zajmuje 22 m² powierzchni działki nr (...). Wysokość czynszu najmu lub dzierżawy, jaki można uzyskać na wolnym rynku za korzystanie, z części nieruchomości składającej się z działki nr (...), polegające na posadowieniu i eksploatacji na nieruchomości gazociągu niskiego ciśnienia, stalowego o średnicy 100 cm w okresie od 15 marca 2006 roku do 15 marca 2016 roku wynosi 1.180 zł.

Pismem z dnia 20 lutego 2013 roku (...) działająca na zlecenie (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. poinformowała B. A. i J. A., że planowana jest wymiana istniejącego gazociągu. W piśmie tym wskazano, iż planowane jest również wyłączenie z eksploatacji gazociągu znajdującego się na działce nr (...). Ponadto w przedmiotowym piśmie zwrócono się do B. A. i J. A. o zgodę na umieszczenie gazociągu na działce sąsiedniej tj. numer (...).

Pismem z dnia 29 stycznia 2016 roku B. A. i J. A. wezwali stronę pozwaną do wypłacenia im jednorazowego wynagrodzenia tytułem bezumownego korzystania z nieruchomości nr (...), które polegało na umieszczeniu na niej gazociągu bez zgody właściciela w wysokości 5.000 zł.

Powyższy stan faktyczny, w ocenie Sądu Rejonowego, uzasadniał uwzględnienie powództwa w zakresie żądania usunięcia gazociągu oraz częściowo co do zasądzenia wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości powodów przez stronę pozwaną. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że podstawę prawną powództwa o nakazanie usunięcia gazociągu

z działki powodów stanowi art. 222 § 2 k.c., z którego wynika, że przeciwko osobie, która narusza własność w inny sposób aniżeli przez pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą, przysługuje właścicielowi roszczenie o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaniechanie naruszeń. Właścicielowi rzeczy nie służy roszczenie negatoryjne jedynie w sytuacji, gdy podmiotowi ingerującemu w prawo własności przysługuje skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą (art. 222 § 2 w zw. z § 1 k.c.).

Sąd Rejonowy podniósł, że w niniejszej sprawie okoliczność, iż (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. nie miała tytułu prawnego do posadowienia gazociągu na działce powodów i korzystania z niego była w postępowaniu bezsporna. Sąd wskazał, że strona pozwana reprezentowana przez fachowego pełnomocnika, w żadnym ze swoich pism procesowych a także na rozprawie w dniu 6 kwietnia 2017 roku nie podnosiła, iż przysługuje jej jakikolwiek tytuł prawny do posadowienia na nieruchomości gazociągu. Brak było podstaw, aby Sąd z urzędu tę okoliczność ustalał. Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, iż twierdzenia podniesione w odpowiedzi na pozew (gazociąg oddany został do użytku w październiku 1986 roku) oraz wynikające z dokumentów dołączonych do pozwu (nieruchomość składająca się z działki (...) stanowiła własność Skarbu Państwa a potem Gminy do 1998 roku) mogą wskazywać, iż przedsiębiorca przesyłowy ma tytuł prawny do korzystania z nieruchomości powodów w zakresie służebności przesyłu, jednakże te okoliczności nie mogły być przedmiotem badania przez sąd albowiem, w ogóle nie były podnoszone w procesie. Taka postawa procesowa strony pozwanej, reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika, zdaniem Sądu Rejonowego, musi znajdować podstawę w zdarzeniach prawnych, które Sądowi nie są znane, a które w według samej strony pozwanej wykluczają dysponowanie przez nią skutecznym prawem do korzystania z nieruchomości powodów.

Sąd Rejonowy stwierdził również, że brak było podstaw do przyjęcia, że wystąpienie przez powodów z żądaniem usunięcia gazociągu opartym o art. 222 § 2 k.c. jest czynieniem ze swojego prawa użytku w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.). Dla uzasadnienia swojego stanowiska strona pozwana powołała się na okoliczność, iż sieć gazociągowa, której częścią jest rurociąg przebiegający po działce powodów zasila osiedle (...) tj. około 32 budynki. Sąd Rejonowy zwrócił jednak uwagę, że posadowienie pod działką powodów przedmiotowego gazociągu powoduje, iż nieruchomość ta nie jest w pełni funkcjonalna i może nastęrczać jej właścicielom pewnych niedogodności. Głównym jednak argumentem dla braku podstaw zastosowania w sprawie instytucji uregulowanej art. 5 k.c., jest okoliczność, że przedsiębiorca przesyłowy ma szereg instrumentów prawnych do uzyskania tytułu prawnego do posadowienia i eksploatacji gazociągu na nieruchomości powodów. Sąd wskazał, że po pierwsze może on zawrzeć umowę z właścicielem nieruchomości o ustanowienie służebności przesyłu. Sąd Rejonowy podniósł, że z dokumentów dołączonych do pozwu wynika, iż strony postępowania prowadziły w tym zakresie negocjacje, jednak do porozumienia nie doszło tylko z uwagi na rozbieżność w zakresie wysokości wynagrodzenia, która dotyczyła kwoty 1.500 zł. Po drugie, według Sądu Rejonowego, strona pozwana może złożyć w sądzie wnioski o ustanowienie służebności przesyłu (art. 305² k.c.) wraz z żądaniem zabezpieczenia roszczenia poprzez unormowanie prawa do korzystania z gruntu na czas trwania postępowania. Wreszcie, w tej kwestii Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że strona pozwana, co wynika z pism dołączonych do pozwu, ma w planach przebudowę sieci gazociągowej, w ten sposób, aby nie przebiegała ona po działce będącej przedmiotem postępowania. Te wszystkie okoliczności, zdaniem Sądu pierwszej instancji, sprzeciwiają się uznaniu, iż żądanie powodów usunięcia gazociągu z ich działki jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa.

Sąd Rejonowy ocenił powództwo jako niezasadne tylko w części dotyczącej upoważnienia powodów do wykonania czynności na koszt strony pozwanej w razie zwłoki w jej wykonaniu. W ocenie Sądu, żądanie powodów w tym zakresie jest przedwczesne, gdyż jego realizacja może nastąpić w toku egzekucji sądowej, w trybie art. 1049 k.p.c.

Z kolei powództwo o zapłatę Sąd Rejonowy uwzględnił w części dotyczącej kwoty 1.180 zł wraz z odsetkami. Jako podstawę prawną tego żądania Sąd Rejonowy podał art. 224 k.c. w zw. z art. 225 k.c. z których wynika, iż właściciel może żądać wynagrodzenia za korzystanie ze swojej rzeczy. Sąd pierwszej instancji podniósł, że w okresie objętym żądanemu pozwu strona pozwana korzystała z nieruchomości będącej własnością powodów w sposób polegający na

posadowieniu na nieruchomości i eksploataowaniu podziemnego gazociągu, zaś wysokość wynagrodzenia wynika z opinii biegłego.

Zdaniem Sądu Rejonowego, brak jest podstaw do przyjęcia, iż strona pozwana w okresie objętym pozwem o zapłatę w zakresie posadowienia gazociągu na nieruchomości powodów i korzystania z niego była posiadaczem nieruchomości w dobrej wierze. Sąd wskazał, że istotne znaczenie z punktu widzenia określenia charakteru posiadania przez stronę pozwaną z działki powodów ma zdarzenie stanowiące źródło objęcia rzeczy we władanie. Inwestorem sieci gazociągowej według twierdzeń strony pozwanej była Powszechna Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorska – Własnościowa. W dobrej wierze jest ten, kto pozostaje w błędnym, ale usprawiedliwionym okolicznościami przeświadczeniu, że przysługuje mu faktycznie wykonywane prawo. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, podmiot, który obejmuje nieruchomość przez samowolne objęcie jej posiadanie nie może być uznany za uzyskującego posiadanie w dobrej wierze. Jak stwierdził Sąd, strona pozwana nie wykazała, aby inwestor sieci gazowej uzyskał zgodę właściciela na ingerencję w jego nieruchomość. Istotne jednak z punktu widzenia roszczenia za bezumowne korzystanie z gruntu jest ustalenie czy posiadacz był w dobrej wierze, nie w chwili objęcia gruntu we władanie (tak jak to ma miejsce przy instytucji zasiedzenia nieruchomości), ale w okresie kiedy bezumownie korzystał z nieruchomości. Sąd Rejonowy stwierdził, że strona pozwana w toku postępowania wskazywała, że nie ma tytułu prawnego do korzystania z gruntu powodów, w związku z czym brak jest podstaw do przyjęcia, aby strona pozwana tą wiedzą nie dysponowała w okresie 10 lat przed wytoczeniem powództwa, w szczególności że osoby uprawnione do reprezentowania strony pozwanej w okresie objętym żądaniem pozwu miały wiedze o trasie przebiegu gazociągu.

Za chybiony Sąd Rejonowy uznał zarzut przedawniania podniesiony przez stronę pozwaną, gdyż po pierwsze roszczenie negatoryjne właściciela nieruchomości nie ulega przedawnieniu, a po drugie roszczenie z tytułu bezumownego korzystania z rzeczy jest należnością jednorazową dlatego przedawnia się po upływie 10 lat od powstania (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 października 1972 r. III CZP 70/72; OSNCP 1973/6 poz. 102). Zatem roszczenie dochodzone pozwem za okres od 15 marca 2006 roku do 15 marca 2016 roku nie jest przedawnione.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100. k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona pozwana (...) sp. z o.o. w W., zarzucając:

1. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nieustraszczonej, z pominięciem dowodów z:

- przesłuchania powodów, umowy najmu z dnia 2 kwietnia 1984 r. oraz aktu notarialnego z dnia 17 listopada 1987 r. na istotną okoliczność jaką było posiadanie przez powodów tytułu prawnego do nieruchomości już od 1984 roku, z czego wynika, że powodowie wiedzieli lub powinni wiedzieć o istnieniu gazociągu, a pozwany od daty odbioru gazociągu aż do wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie pozostawał w dobrej wierze,

- pisma pozwanego z dnia 15 października 2015 r. na okoliczność znaczenia gazociągu dla odbiorców i skutków jego usunięcia;

2. naruszenie przepisów o zwrocie kosztów procesu i kosztów sądowych, tj. 98 k.p.c. poprzez zasądzenie zwrotu kosztów na rzecz pozwanego w części pomimo braku przesłanek zasądzenia roszczeń głównych ujętych w pkt 1 i 2 wyroku,

3. naruszenie art. 5 k.c. w zw. z art. 222 § 2 k.c. poprzez nakazanie usunięcia gazociągu bez oceny skutków jego usunięcia w sytuacji, gdy z materiału dowodowego wynika, że gazociąg stanowi jedyne źródło zasilania w paliwo gazowe 32 budynków na os. (...) w T. i nakazanie jego usunięcia utrudni dostawy do tych odbiorców, zaś powodowie nie wyrazili zgody na ustanowienie służebności przesyłu. Roszczenie o nakazanie usunięcia gazociągu pozostaje zatem w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego i stanowi nadużycie prawa niezaskługujące na ochronę;

4. naruszenie art. 7 k.c. w zw. z art. 224 § 1 i 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie w sytuacji, gdy powodowie w żaden sposób nie obalili domniemania dobrej wiary przysługującej pozwanemu, co doprowadziło do niewłaściwego zastosowania art., 225 k.c.

W związku z podniesionymi zarzutami strona pozwana domagała się zmiany wyroku poprzez oddalenie powództwa również w zakresie ujętym w pkt 1 i 2 orzeczenia oraz zasądzenia od powodów na rzecz pozwanego zwrotu pozostałych kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Jednocześnie wniósł o zasądzenie od powodów zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Na wypadek nieuwzględnienia głównego wniosku apelacji skarżący na rozprawie w dniu 18 grudnia 2017 r. wniósł o zmianę wyroku poprzez wydłużenie terminu do usunięcia gazociągu do 4 miesięcy od jego prawomocności.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Na wniosek apelującego Sąd Okręgowy zawiadomił o toczącym się postępowaniu osoby przypozwane, będące odbiorcami paliwa gazowego w oś. W. w T., jednak żadna z tych osób nie zgłosiła swego udziału w postępowaniu w charakterze interwenienta ubocznego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna jedynie w nieznacznym zakresie.

W pierwszej kolejności należy się odnieść do zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c., gdyż tylko na podstawie niewadliwie ustalonego stanu faktycznego, można rozważać prawidłowość zastosowania prawa materialnego. Podkreślić w tym miejscu należy, iż Sąd Okręgowy podziela ustalenia Sądu Rejonowego przytoczone powyżej, które poza okolicznością, czy obecni właściciele nieruchomości mieli wcześniej wiedzę o usytuowaniu na ich gruncie gazociągu, pozostają praktycznie poza sporem. Strona pozwana bowiem nie kwestionowała, że jest właścicielem gazociągu przechodzącego przez nieruchomość stanowiącą własność powodów oraz że żaden stosunek cywilnoprawny nie łączy stron, gdyż próby umownego ustanowienia służebności przesyłu nie powiodły się. Odnośnie budowy i przekazania do użytku gazociągu, Sąd Okręgowy wskazuje, że w ramach powództwa negatoryjnego jest to okoliczność de facto nieistotna. Zasadność takiego roszczenia nie opiera się bowiem na dobrej czy też złej wierze naruszającego własność, lecz na braku podstawy prawnej do korzystania z cudzej nieruchomości. Podkreślenia przy tym wymaga, że Sąd Odwoławczy podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony m. in. w uchwale z dnia 20 listopada 2015 r. sygn.. akt: III CZP 76/15, zgodnie z którym wybudowanie na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych przez korzystające z nich przedsiębiorstwo po uzyskaniu decyzji wydawanych w procesie budowlanym nie rozstrzyga o możliwości zakwalifikowania posiadania nieruchomości, na której te urządzenia zostały posadowione, jako wykonywanego w dobrej wierze. Ta okoliczność może mieć znaczenie jedynie w zakresie rozstrzygnięcia o wynagrodzeniu za bezumowne korzystanie z nieruchomości.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że w toku niniejszego procesu strona pozwana nie wykazała, aby na chwilę wytoczenia powództwa, jak również na moment zamknięcia rozprawy (art. 316 §1 k.p.c.), dysponowała jakimkolwiek tytułem do korzystania z nieruchomości powodów, a nawet się na taki tytuł w ogóle w toku procesu nie powoływała, na co słusznie zwrócił uwagę Sąd pierwszej instancji.

Odnosząc się do podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia art. 233 §1 k.p.c. stwierdzić należy, iż nie jest on trafny. Sąd pierwszej instancji prawidłowo ocenił materiał dowodowy przedstawiony przez poszczególne strony na wskazane przez nie okoliczności. W tym miejscu wskazać trzeba, iż strona pozwana w toku całego procesu zgłosiła jako wnioski dowodowe jedynie wniosek o dopuszczenie dowodu z dokumentu w postaci mapy określającej przebieg przedmiotowego gazociągu przez nieruchomość powodów oraz dokument w postaci protokołu odbioru gazociągu z dnia 21 października 1986 roku. Dowody te zostały powołane na okoliczność usytuowania gazociągu, daty jego powstania i oddania do eksploatacji, a także podmiotu, który był inwestorem tej budowy. Powyższe dowody zostały dopuszczone przez Sąd pierwszej instancji i stanowiły podstawę ustaleń faktycznych w powyższym zakresie. Należy wskazać, że z dowodów tych nie wynika tytuł prawny strony pozwanej do korzystania z nieruchomości

powodów w zakresie przesyłu gazu do odbiorców. Nie były one także powoływane dla wykazania takiej okoliczności. Innych dowodów w tym postępowaniu strona pozwana nie zgłaszała, a to na niej zgodnie z art. 6 k.c. spoczywał ciężar wykazania, że dysponuje skutecznym wobec powodów tytułem do korzystania z ich nieruchomości. Z kolei obowiązkiem powodów było wykazanie, że przysługuje im własność nieruchomości stanowiącej dz. nr 1561, że strona pozwana korzysta z niej we wskazany przez nich sposób, a także iż z tytułu tego korzystania należy im się wynagrodzenie w wysokości określonej w pozwie. Na te okoliczności powodowie zgłosili wnioski dowodowe m.in. ze swoich zeznań oraz z dokumentów powołanych przez stronę pozwaną w apelacji. Powyższe dowody zostały przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji i Sąd ten na ich podstawie dokonał stosownych ustaleń w zakresie mającym znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Nie zrozumiałe jest stanowisko strony pozwanej zarzucającej Sądowi pierwszej instancji, iż nie dokonywał na podstawie określonych dowodów ustaleń okoliczności, których żadna ze stron nie podnosiła i dla ustalenia, których dowody te nie były dopuszczone. Zdaniem Sądu Okręgowego ocena powyższych dowodów przez Sąd Rejonowy, nie budzi jakichkolwiek wątpliwości co do prawidłowości, a ustalenia na nich oparte w pełni odpowiadają treści powyższych dowodów.

Kontynuując rozważania należy stwierdzić, że za chybiony należało także uznać zarzut dotyczący sprzeczności żądania powodów z zasadami współzycia społecznego. Interes społeczny związany z zaopatrywaniem społeczeństwa w energię czy gaz jest istotny i nie może być pomijany przy ocenie zasadności roszczeń negatoryjnych właściciela nieruchomości, na co zwrócono uwagę w orzecznictwie (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2010 roku w sprawie V CSK 239/09 i uzasadnienie uchwały z dnia 21 stycznia 2011 roku w sprawie III CZP 124/10). Dotyczy to szczególnie sytuacji faktycznych, w których uwzględnienie interesu właściciela nieruchomości prowadziłoby do pozbawienia dostaw mediów znacznej ilości odbiorców, a jednocześnie koszt związany z usunięciem linii przesyłowych i ich wykonaniem w innym miejscu był niewspółmiernie wysoki w stosunku do skali ingerencji i jej oddziaływania w prawa właściciela nieruchomości. W tej sprawie nie mamy do czynienia jednakże z tego rodzaju sytuacją, a więc nie występuje przede wszystkim zagrożenie naruszenia interesów społeczności lokalnej w wyniku uwzględnienia żądania powodów, jak też koszty związane z usunięciem gazociągu nie przekraczają możliwości strony pozwanej. Usunięcie gazociągu z nieruchomości powodów i przeniesienie go w inne miejsce było już uprzednio projektowane i zgodnie z oświadczeniem pełnomocnika strony pozwanej jest w trakcie realizacji. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie nie wynika, aby z tą czynnością wiązało się ryzyko dłuższego zaprzestania dostaw gazu, pozwany również nie wskazywał, aby istniało takie ryzyko.

W kontekście powyższych okoliczności, nie sposób uznać, że roszczenie negatoryjne powodów pozostaje w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego, zaś wystąpienie z nim stanowi nadużycie prawa podmiotowego (art. 5 k.c.), na co powoływała się w sprawie strona pozwana. Pozwana, nie dysponując zgodą powodów na korzystanie z ich działki w celu dystrybucji gazu, winna podjąć natychmiastowe starania czy to o ustanowienie na swoją rzecz służebności przesyłu, czy to o zmianę usytuowania gazociągu. Zapewnienie bowiem innego sposobu dostawy gazu co prawda wymaga podjęcia odpowiednich zabiegów organizacyjnych, technicznych, ekonomicznych i prawnych, jednakże nie jest to zadaniem niemożliwym czy niewykonalnym, o czym niezbicie świadczy fakt, iż działania te są już realizowane. Przeciwno uwzględnieniu zarzutu naruszenia art. 5 k.c. przemawiają te same okoliczności, które przywołał Sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, a więc po pierwsze fakt, iż to strona pozwana jako pierwsza wystąpiła z inicjatywą zmiany lokalizacji gazociągu doprowadzającego gaz do odbiorców na os. (...) w T., co miało miejsce ponad trzy lata przed wytoczeniem niniejszego powództwa przez powodów, zaś brak uregulowania tej sprawy wynikał jedynie z postawy negocjacyjnej strony pozwanej co do wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, jak również jej zaniechania podjęcia kroków prawnych, które nawet wbrew woli powodów mogłyby doprowadzić do ustanowienia takiej służebności w drodze stosownego orzeczenia sądu. W takich okolicznościach powodom nie można skutecznie zarzucić by ich żądanie usunięcia przedmiotowego gazociągu naruszało zasady współzycia społecznego.

Zdaniem Sądu Okręgowego podzielić należało jedynie stanowisko apelującego, co do zbyt krótkiego terminu określonego w zaskarżonym wyroku dla wykonania nałożonego obowiązku usunięcia gazociągu z nieruchomości powodów. W tym kontekście podnieść należy, że wykonanie przedmiotowego obowiązku nie jest zależne jedynie

od woli samej strony pozwanej i dysponowania przez nią niezbędnymi środkami technicznymi i finansowymi. Dla wykonania tego obowiązku, jak słusznie podnosi apelujący, konieczne jest uzyskanie właściwych pozwoleń administracyjno-budowlanych, co z jednej strony nie jest zależne od strony pozwanej, a z drugiej wymaga odpowiedniego czasu. Nie można zgodzić się ze stanowiskiem powodów, że strona pozwana miała wystarczającą ilość czasu do uzyskania tych pozwoleń od dnia wydania wyroku przez Sąd Rejonowy, gdyż skoro pozwany kwestionował prawidłowość orzeczenia co do zasady, to trudno wymagać od niego, aby podejmował już w tym czasie kroki, które pozwolą mu wykonać wyrok w terminie wyznaczonym przez Sąd pierwszej instancji. Określając termin do usunięcia przedmiotowego gazociągu Sąd Okręgowy uwzględnił w całości stanowisko pełnomocnika strony pozwanej wyrażone na rozprawie w dniu 18 grudnia 2017 roku. Skoro w ocenie strony pozwanej terminem wystarczającym jest termin 4 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku, to Sąd nie ma podstaw od odmiennego stanowiska. Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 320 k.p.c. w zw. z art. 391 §1 k.p.c. Sąd Okręgowy uznał za celowe i konieczne wydłużenie terminu określonego przez Sąd pierwszej instancji do 4 miesięcy od dnia prawomocności wyroku.

Sąd Odwoławczy nie znalazł natomiast podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 7 k.c. w zw. z art. 224 k.c. w zw. z art. 225 k.c. W orzecznictwie prezentowany jest pogląd (por. wyrok SN z 17 czerwca 2005 roku w sprawie III CK 685/04, LEX nr 277065), który sąd orzekający podziela w całości, według którego władztwo podmiotu eksploatującego gazociąg odpowiada faktycznemu władztwu wynikającemu z prawa służebności, co pozwala uznać go za posiadacza służebności, do którego na podstawie art. 352 § 2 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy, w tym art. 224 § 2 - art. 225 k.c. (por. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2002 roku w sprawie III CZP 64/02). W najnowszym orzecznictwie dopuszcza się łączenie roszczeń uzupełniających, a więc z art. 224 § 2 w zw. z art. 225 k.c. z roszczeniem negatoryjnym. Stanowisko to oparte jest na tezie, że zasada "nie łączenia" roszczenia negatoryjnego z roszczeniami uzupełniającymi doznaje "korekty" w przypadku posiadania służebności. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 17 czerwca 2005 roku w sprawie III CZP 29/05 uznał z kolei, że właścicielowi nieruchomości przysługuje roszczenie o odpowiednie wynagrodzenie za korzystanie z niej przeciwko posiadaczowi służebności w złej wierze, niezależnie od zgłoszenia roszczenia określonego w art. 222 § 2 k.c. Roszczenia uzupełniające mogą więc być dochodzone zarówno łącznie z roszczeniem negatoryjnym, jak i niezależnie od takiego roszczenia. W związku z tym, przy ustaleniu, że władztwo pozwanego wobec nieruchomości powodów odpowiada władztwu wynikającemu z prawa służebności, a więc pozwany jest posiadaczem służebności w złej wierze, powodowie uprawnieni są do jednoczesnego dochodzenia roszczenia negatoryjnego, jak też roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z ich nieruchomości przez pozwanego w okresie 10 lat poprzedzających wytoczenie powództwa w oparciu o art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c.

Wbrew zarzutom apelacji w sprawie nie wykazano, by posiadanie nieruchomości powodów w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu przez pozwanego było wykonywane w dobrej wierze. Jak trafnie wskazuje Sąd Rejonowy dobra wiara posiadacza w rozumieniu art. 224 k.c. musi dotyczyć okresu, za który dochodzone jest bezumowne korzystanie. W apelacji skarżący przedstawia natomiast wyłącznie argumenty dotyczące dobrej wiary swego poprzednika prawnego w momencie oddania gazociągu do użytku. Niezależnie od powyższego, z ustalonego stanu faktycznego wynika, iż pozwany miał świadomość, że grunt nie pozostaje już własnością Skarbu Państwa, skoro występował do powodów o zgodę na nowy przebieg gazociągu. Nie zadbał jednak wcześniej o uregulowanie prawne tytułu swego korzystania z nieruchomości powodów, a przynajmniej nie wykazał tej okoliczności w toku postępowania. W ocenie Sądu Okręgowego domniemanie wynikające z art. 7 k.c. należało uznać za wzruszone przez same czynności strony pozwanej, która nigdy nie powoływała się na jakąkolwiek zgodę powodów co do możliwości korzystania z ich nieruchomości, a wręcz kierowała do nich korespondencją, z której wynikało, iż nie przysługuje i nigdy nie przysługiwało jej jakiegokolwiek uprawnienie do władania ich nieruchomością.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy oddalił apelację w przeważającym zakresie zgodnie z art. 385 k.p.c., o czym orzekł w punkcie III sentencji. O zmianie zaskarżonego wyroku orzeczono w punkcie II na podstawie art. 386 §1 k.p.c.

Nadto zgodnie z art. 350 § 1 i § 3 k.p.c. Sąd Odwoławczy z urzędu sprostował niedokładność w sentencji orzeczenia Sądu pierwszej instancji odnośnie średnicy gazociągu przebiegającego przez nieruchomości powodów, która w

rzeczywistości wynosi dn 100, a nie 100cm, a co w sposób nie budzący wątpliwości wprost wynika z opinii biegłego sądowego, sporządzającego opinię w tej sprawie.

SSO Joanna Czernecka SSO Grzegorz Buła SSO Katarzyna Oleksiak